

Milan Vincetič

Erika Vouk: *Lasa pur dir.*

Maribor: Založba Pivec, 2013.

Naj začnem kar *in medias res*: pesniške pokrajine Erike Vouk, ki so večinoma krhke in vabljive kot “odprta vrata pred strahovi”, nastajajo kot kreacija impulzivnega vzgiba, kar je pomenljivo tudi opisala: “Rojstvo pesmi / v brazgotini / prve črke na papirju. / Prva misel na praznini / lista dá pomen besedi. / Prvi stihi, v gostem nizu, / ritem, krč, / nemoč hotenja, / žar stoterega čutenja. / Pesem daljna in že blizu.” Rekel bi: kot vitezova Cordoba ali sam Lorca, ki mu posveti dvoje pesmi: otipljiv privid, pridih in obris podobe, ki se vztrajno in boleče lušči do “vse nepopolne popolnosti sveta”, sestavljenega iz bolj ali manj vidnih drobcev, kakršni so tudi njeni lapidarni verzi, ki večinoma zazvenijo kot minuciozne klešanine. Prav zato je kamen večni gradnik teh njenih pesmi. Kamen kot skala, kot čer, kot obala in navsezadnje kot ornament na prebivališčih iz kamna. Ob tem seveda ni naključje, da večina njenih pesmi nastaja v (slovenskem) primorju – pričujoča knjiga hote nenaslovljenih, a datiranih pesmi, je nastala v poletjih na Belem križu –, miljeju, v katerem pušča za sabo “v krhkem bilju sušne trave / pečat stopinje, vdrto sled koraka”. Mnogotere oblike kamna, “prosto ležečega na obali, vgrajenega v steno piranske hiše, gladkega, kršnega, izluženega, palimpsestnega” (Borut Gombač), so hkrati lupina in sočivo “plamena rotitve in stare molitve” ter glasniki minevanja, v katerem “čas linearno / ure izštevá”, da “celi se rana / navznoter zadana”.

Skrivnostni naslov zbirke je pravzaprav napis “nad ograjo beneško rdeče hiše, najstarejše stavbe Tartinijevega trga v Piranu”, ki bi ga prevedli: *Pusti, naj govoriyo*. Ali kot ga locira sama pesnica: “Rdeča beneška hiša, balkon, / stebričasta bela ograja, / napis na pročelju zabrisan očem.” Naslov knjige se povsem ujema s posodo pričujoče zbirke, v kateri ni čutiti “obsedenosti zrenja / svetá, kot ga ni”, čemur smo pogosto priča v “stokrat prebranih knjigah (romantičnih, op. p.) poetov”. Še več: verzi, v katerih

pogosto naletimo na brušene impresivno-ekspresivne podobe/vtise, prelite v živ notranji ritem, obogatene z intuitivnimi semantično-zvočnimi figurami (rime, asonance, verzni prestopi, podvojitve ...), kar samo pridaja k živosti pesniške naracije, nikakor ne želijo biti larpurlartistični, kaj šele filozofično povzdignjeni ali zatemnjeni v hermetičnost. Neposrednost in ne(po)narejenost sta namreč od nekdanj odločilna (po)kazalca Erikine pesniške naracije, v kateri "pesem (sama, op. p.) išče glas / in hoče biti".

Biti v vsem, čemur preprosto pravimo življenje: v ljubezni, trenutkih samote, smrti najbližjih, v (ne)živih (minattijevskih) bitjih in stvareh, v živopisnih pejsažih letnih časov, v (samo)spraševanjih in navsezadnje v lastnem "besnilu viharja", ki narekuje "pesem besed in molčanja". In kljubovanja. Prav slednje pričujoče pesmi odmika od resignacije, ki tu in tam vseeno potajeno vznikne, a se nikoli ne zaprede v brezizhodnost, prav tako tudi ne (pre)raste v vzneseni (danes modni) psevdovitalizem: pesmi so kratko malo prizemljene, posrkane in oklesane iz "nemirnih potovanj / v znana zavetja vsakdana". Ob prebiranju nas namreč preveva občutek, da gre za naravno zlitje človeškega in naravnega, za občutja, ki sicer niso nova, so pa izpeta z mehko milino zamolkov in (v)pogledov v pokrajine, ki so hkrati zunanje in notranje in ki jih najbolj zaznamo takrat, ko "bledi privid / si sname tančico". Kajti, kot stoji v eni izmed pesmi: "V zarani prelesti / zburjenega dneva spet znan kolorit. / Krošnje dreves ob prehojeni cesti".

Od daleč morda res gre za ponovitev že uhojenih vzorcev sveta – kateri pa so sploh novi? –, za kalejdoskop bivanja, katerega vznemirljiva skrivnostnost sproža paletu vprašanj, manj pa pravih odgovorov, ki si jih lastijo tako znanost, filozofija in religije kot navsezadnje umetnost. Zavedanje, da je vsak odgovor, naj bo še tako dogmatičen, grundiran z obilo skepse, nas pušča nepotešene in večno radovedne, zato nam ne preostane drugega, kot da se še naprej vrtimo v dvigajoči se spirali. Tudi Erika Vouk se še kako zaveda, da je poezija sestopila s piedestala vsevednega in demiurgičnega, zato ji preprosto "pusti, naj govori" in se hkrati potika ter postoji na brezpotjih "prostranstva samotnega uma". Tako med drugim pravi: "Ljubim in vrem, / dokler moj čas ne mine. / Lasa pur dir. Lasa pur dir." Ljubezen, bolje rečeno erotika, ki se odkriva med verzi kot drobne mizanscene še čutečih in čuječih dotikanj "v ponikalnicah telesa", se diskretno umika ali v "nepredirno sivino stvari" ob smrti očeta ali v podobo brez ostrih zarisov v zrcalu ter, če smem biti poetičen, v srce kamna kot podobe gladke in negibne večnosti, "ki bo(š) na moji gomili, / bel, klesan, / glajen do svilnega sijaja".

Minljivost kot neizogiben imperativ tuzemeljskosti se lahko, kar ponujajo vse religije, kompenzira z begom v transcendentalnost, kar pa bi

v pričujoči knjigi zaman iskali. Naravni krogotok stvari je za Eriko tisti limitiran parameter, ki ga uokviruje le “podoba besede, / beseda podobe” s pridihom sinestezijske. Pesnica namreč pravi: “Vidim oranžno svetlobo vokala, / v sikanju kače ostrino trstike, / slišim barvito zvenenje oblike / v čistemu očesu pršečega vala.” Čuti(la) so torej tisti senzorji, ki vneto posrkajo in filtrirajo dražljaje sveta, prisotnega v njegovi primarni (tudi ponavljajoči se) obliki, ki se “skrivaj tihotapi v pesem brez konca”. Ki je hkrati pesem brez konca ter “nepomirljiva / misel, ki gloje”. Misel, ki zmore kot neumorna puščica v najgloblje plasti zavedanja, čutenja in čudenja nad (ne)močjo “ugaslih besed in tišin nespokoja”, zaradi katerih zbirka zveni blago in sprijaznjeno sama s sabo in z avtorico (ter bralcem), ujeto hkrati v “neskaljen krog harmonije / predvečerja na obali” in “nemoč dejanja v slehernem premiku”. Občutek, da gre za blaženo otrplost, je tako neponovljivo dražljiv kot “nepomirljiva otroška / radost dotika in žeja / karminastih ustnic”, ki so predane zgolj in samo ljubezni.

Pesniška zbirka Erike Vouk *Lasa pur dir* je, kot zapiše Borut Gombač v spremni besedi, “pesem o ljubezni, neskončni kot morje, o belem besedišču kamna in neizmerljivi višini glasu, ki se odpira z galebjimi krili”, pesem, ki ne zmoti tišine branja, temveč se vtihotapi v bralca kot “prosojnost in dremavo / somračje barv”, ki obrobajo svet z intenziteto, ki ne slepi pogleda, temveč se vanj le potaplja. Knjiga, vsa v belem, ki ji preprosto moramo pustiti, da (sama) govori. Ker se ji to najbolj prilega.